

Prawa autorskie w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS)

Jednym ze zobowiązań beneficjenta projektu FERS, określonych w umowie o dofinansowanie¹, jest zapewnienie udostępniania produktów projektu (np. podręcznik, raport, program itp.) na podstawie licencji Creative Commons (dalej CC).

Celem wprowadzenia takiego obowiązku jest zapewnienie wszystkim zainteresowanym otwartego dostępu do efektów programu, w tym możliwości korzystania z nich w szerszym zakresie niż tylko możliwość zapoznania się z ich treścią. Otwarty dostęp to nie tylko obowiązek opublikowania produktów FERS, ale także możliwość ich wykorzystania w swojej działalności, w tym komercyjnej, oraz możliwość adaptacji produktu do specyfiki czy potrzeb osób i podmiotów, innych niż beneficjenci projektów FERS. Otwarty dostęp do produktów pozwoli także na uwzględnianie efektów FERS przez beneficjentów innych projektów tego programu, a w miarę publikowania produktów przez poszczególne Instytucje Pośredniczące, obowiązek korzystania z efektów innych projektów powinien być uwzględniany w kryteriach wyboru projektów.

Uzasadnienie tego założenia wynika z faktu, że w ich powstaniu znaczący udział mają środki publiczne. A zatem wszystkie tego typu efekty powinny być powszechnie dostępne w sferze publicznej i gotowe do wykorzystywania. Dlatego też jednym z obowiązków beneficjenta projektu jest zadbanie, aby produkty FERS objęte ochroną praw autorskich, były dostępne na jednej z sześciu licencji CC. Jednocześnie wymogiem jest konieczność zapewnienia publikacji utworu.

Niniejszy materiał przedstawia podstawowe informacje o prawach autorskich, licencji CC oraz sposobach, w jaki Instytucja Pośrednicząca i beneficjent mogą wywiązać się ze zobowiązania wynikającego z umowy o dofinansowanie projektu FERS.

Celem materiału jest jedynie przybliżenie problematyki praw autorskich w FERS. Szczegółowe regulacje prawne dotyczące zarówno podmiotowego, jak i przedmiotowego zakresu ochrony praw autorskich znajdują się w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2022, poz. 2509) – dalej ustawa o prawach autorskich. W przypadku licencji CC konieczne jest również zapoznanie się z treścią licencji na stronie internetowej projektu Creative Commons Polska, pod adresem:

<https://creativecommons.pl/wybierz-licencje/>

¹ Ilekroć w materiale jest mowa o umowie o dofinansowaniu projektu FERS, należy przez to rozumieć również decyzję o dofinansowaniu projektu FERS

Pamiętaj!

Zgodnie z art. 49 ust. 6 rozporządzenia nr 2021/1060 (tzw. „rozporządzenie ogólne”), produkty dotyczące promocji projektów powinny być udostępniane unijnym instytucjom i organom w zakresie określonym w załączniku IX do rozporządzenia ogólnego². W umowie o dofinansowanie przewidziano zapisy w tym zakresie (**niezależnie od praw autorskich do pozostałych produktów FERS omówionych w tym materiale**), które są zgodne z ww. przepisami rozporządzenia ogólnego i zostały uzgodnione z Komisją Europejską.

Stosowanie międzynarodowej licencji CC

Właściwym określeniem są licencje, ponieważ nie mówimy tu o jednym rodzaju licencji. W dalszej części materiału znajduje się syntetyczne omówienie rodzajów licencji CC.

Licencje Creative Commons (CC) to udostępnione powszechnie narzędzie do otwartego zarządzania prawami autorskimi³. Licencje typu CC są rozwiązaniem, które może być wykorzystywane do zarządzania prawami autorskimi do produktów, powstałych dzięki dofinansowaniu z FERS. Przede wszystkim licencja CC ułatwi ich udostępnianie, m.in. dlatego, że korzystanie z produktów FERS na podstawie takiej licencji jest możliwe bez konieczności zawierania odrębnych umów licencyjnych. W większości licencji CC uwzględniono również swobodę korzystania z utworu poprzez jego modyfikację lub dostosowanie (np. pod kątem nieznanymi jeszcze form przekazu).

Warto jednak pamiętać, że charakter tej licencji w żaden sposób nie wyłącza stosowania krajowych przepisów o prawach autorskich a jedynie standaryzuje jedną z form licencji. Licencja CC jest licencją niewyłączną i nieograniczoną w czasie.

W związku z tym stosowanie licencji CC jest możliwe z zachowaniem zgodności z ustawą o prawach autorskich, w tym z przepisami regulującymi zakres ochrony praw autorskich oraz rodzaje praw autorskich.

Produkt projektu FERS jako utwór udostępniany na licencji CC

Umowa o dofinansowanie projektu nie przesądza, że każdy produkt projektu FERS jest objęty ochroną praw autorskich a tym samym zobowiązaniem beneficjenta do zapewnienia jego udostępniania. O tym czy produkt projektu będzie przedmiotem udostępniania na zasadzie licencji CC decyduje to, czy taki produkt jest utworem w rozumieniu ustawy o prawach autorskich.

² Art. 49.6 CPR *Instytucja zarządzająca zapewnia, aby materiały związane z komunikacją i widocznością, również na poziomie beneficjentów, były udostępniane na wniosek unijnych instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych i aby Unii udzielono nieodpłatnej, niewyłącznej i nieodwołalnej licencji na korzystanie z takich materiałów oraz wszelkich wcześniej istniejących praw wynikających z takiej licencji zgodnie z załącznikiem IX. Nie powinno to pociągać za sobą znacznych dodatkowych kosztów ani znacznych obciążeń administracyjnych.*

³ Pomysł na stworzenie licencji CC powstał oddolnie w Stanach Zjednoczonych na początku XXI w. w środowisku specjalistów aktualnie zrzeszonych w organizacji pozarządowej Creative Commons International. W Polsce inicjatywa jest wspierana dzięki projektowi CC Polska, w który zaangażowana jest m.in. Fundacja Centrum Cyfrowe.

Warto przytoczyć ustawową definicję utworu, ponieważ różni się ona od potocznego rozumienia pojęcia „utwór” lub „dzieło”. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o prawach autorskich, przedmiotem prawa autorskiego czyli **utworem jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.**

Pamiętaj!

O tym czy produkt jest przedmiotem praw autorskich nie decyduje jego wartość naukowa, artystyczna albo ocena przydatności dla innych osób, instytucji lub organizacji. Jedynym wyznacznikiem utworu jest fakt, że jest on przejawem działalności twórczej o indywidualnym charakterze.

W ustawie podano przykłady utworów i są nimi m.in. utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe), utwory fotograficzne lub audiowizualne, w tym filmowe. Ważne jest, aby w trakcie oceny, czy produkt jest utworem w rozumieniu przepisów o prawach autorskich nie ograniczać analizy jedynie do utworów wymienionych w art.1 ust. 2 ustawy o prawach autorskich. Ustawowy katalog utworów jest katalogiem otwartym, tzn. nie wymienia wszystkich kategorii utworów, które mogą być objęte ochroną praw autorskich.

Do oceny czy dany produkt projektu jest przedmiotem praw autorskich istotne są również postanowienia ustawy wyłączające niektóre z obszarów spod ochrony praw autorskich. I tak w myśl ustawy ochroną jest objęty jedynie sposób wyrażenia a nie same odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Pamiętaj!

Chociaż same procedury, metody i zasady działania nie są objęte ochroną praw autorskich, to jednak opracowanie przedstawiające takie procedury, metody i zasady działania (np. standardy) może być przedmiotem praw autorskich, ponieważ decyduje o tym twórczy (autorski) sposób ich wyrażenia będący utworem, np. w formie podręcznika stosowania standardów działania instytucji pomocy i integracji społecznej.

Ustawa wyłącza spod ochrony praw autorskich także:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne i
- 4) proste informacje prasowe.

Ochroną praw autorskich objęte są także m. in. bazy danych (art. 3 ustawy o prawach autorskich)⁴. O tym, że tego typu produkt projektu FERS będzie objęty ochroną decyduje

⁴ Szczegółowe regulacje dotyczące praw autorskich do baz danych znajdują się w ustawie o prawach autorskich

twórczy (autorski) charakter doboru, układu lub zestawienia danych występujących w takiej bazie. W związku z tym, jeśli produktem projektu będzie baza danych, to może ona być przedmiotem praw autorskich nawet jeśli dane, publikacje występujące w tej bazie nie będą objęte taką ochroną, np. baza danych aktów prawnych lub ich projektów.

Obok definicji utworu dla prawidłowego udostępniania produktów FERS znaczenie ma też **pojęcie utworu zależnego**. Ustawa o prawach autorskich definiuje utwór zależny jako opracowanie cudzego utworu, w szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja (art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o prawach autorskich). Jednak to czy utwór zależny będzie mógł być udostępniany zależy od zezwolenia autora utworu pierwotnego lub właściciela autorskich praw majątkowych do utworu pierwotnego. Warto podkreślić, że sama kopia utworu pierwotnego, do której nie została wprowadzona żadna modyfikacja, nie jest traktowana jako utwór zależny. Podobnie ustawa o prawach autorskich wyłącza z pojęcia utworu zależnego utwór, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem (art. 2 ust. 4 ustawy o prawach autorskich).

W przypadku projektów FERS produktami mogą być zarówno utwory pierwotne, ale również utwory zależne. W tym ostatnim przypadku należy zwrócić uwagę na prawo autora utworu zależnego do rozpowszechniania i korzystania z utworu. Innymi słowy czy autor utworu zależnego uzyskał zezwolenie od pierwotnego lub następczego właściciela autorskich praw majątkowych do utworu pierwotnego. Ważna jest również forma i zakres takiej zgody (licencja wyłączna lub niewyłączna, przeniesienie autorskich praw majątkowych wraz z zezwoleniem na wykonywanie prawa zależnego, itp.).

Pamiętaj!

Utwór zależny jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego. Niemniej na egzemplarzach utworu zależnego należy wymienić imię i nazwisko twórcy oraz tytuł utworu pierwotnego.

Produkt FERS a utwór w rozumieniu ustawy o prawach autorskich

Nie jest możliwe opracowanie katalogu produktów projektów, które będą przedmiotem praw autorskich. Na przeszkodzie stoi nie tylko różnorodność typów projektu, celów i form wsparcia FERS, ale również fakt, że pojęcie produktu projektu nie jest równoznaczne z pojęciem wskaźnika produktu. Innymi słowy nie każdy produkt projektu musi być wskaźnikiem produktu.

Przykładem może tu być działanie FERS, w którym realizowanie będą zajęcia rozwijające kompetencje cyfrowe. Wskaźnikiem produktu FERS dla tego działania jest liczba osób, które w wyniku wsparcia otrzymanego w Klubach Rozwoju Cyfrowego nabyły lub podniosły kompetencje cyfrowe. Natomiast produktem projektu, będącym przedmiotem prawa autorskiego, może być podręcznik metodyczny dla osób prowadzących takie zajęcia. Oczywiście zajęcia rozwijające kompetencje cyfrowe mogą być prowadzone z wykorzystaniem podręczników metodycznych, które zostały opracowane poza projektem. Jeśli jednak podręcznik taki powstanie z udziałem środków projektu, to jest on produktem

projektu. Jest też niewątpliwie utworem w rozumieniu ustawy o prawach autorskich. Dlatego też, mimo, że taki podręcznik nie jest wskaźnikiem produktu FERS, to będą do niego miały zastosowanie postanowienia umowy o dofinansowaniu dotyczące licencji CC.

To, że pojęcie produktu projektu nie jest równoznaczne z pojęciem wskaźnika produktu FERS nie oznacza automatycznego rozdzielenia tych pojęć. Wśród wskaźników FERS są również takie, które uwzględniają produkty mogące być przedmiotem prawa autorskiego, np. liczba analiz, ekspertyz, sprawozdań dotyczących przedsięwzięć wpisujących się w ZSU 2030.

Stosowanie licencji CC a autor utworu będącego produktem projektu FERS

Wbrew pojawiającym się opiniom, założeniem licencji CC nie jest rezygnacja z osobistych praw autorskich, ponieważ jedną z podstawowych cech tego typu licencji jest uznanie autorstwa. Jest to o tyle istotne, że w myśl ustawy o prawach autorskich osobiste prawa autorskie przysługują twórcy z mocy ustawy (art. 1 ust. 4, art. 8 ust. 1 ustawy o prawach autorskich). Oznacza to, że dla skuteczności ochrony osobistych prawa autorskich nie jest konieczne spełnienie jakichkolwiek formalności, np. urzędowego poświadczenia komu przysługują osobiste prawa autorskie. Co więcej utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, nawet jeśli ma jeszcze formę nieukończoną, a osobiste **prawa autorskie chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem** (art. 16 ustawy o prawach autorskich). Jedną z podstawowych zasad licencji CC jest uznanie autorstwa. Pozwala to na szerokie udostępnianie i korzystanie z utworów z poszanowaniem zasad określonych w polskim porządku prawnym.

Założenie to może wywierać jednak wpływ na autorskie prawa osobiste, które w świetle polskich przepisów o prawach autorskich są niezbywalne. Jednak taki charakter autorskich praw osobistych nie wyklucza zobowiązania do niewykonywania tych praw przez autora, jeśli uniemożliwiłoby osiągnięcie celów licencji CC. W orzecznictwie dotyczącym przepisów o prawach autorskich za możliwe uznano zawarcie klauzuli umownej, zgodnie z którą autorzy zobowiązują się do niewykonywania autorskich praw osobistych⁵.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 maja 2007 r. (I ACa 668/06, OSA 2008/12), w którym stwierdzono: „przy zachowaniu zasady niezbywalności autorskich praw osobistych dopuszczalne jest zrzeczenie się przez twórcę wykonywania części tych praw na rzecz osób trzecich, w tym przedsiębiorców”.

Pamiętaj!

Osobiste prawa autorskie są niezbywalne. Uznanie autorstwa oznacza m.in. prawo twórcy do autorstwa utworu, obowiązek oznaczenia utworu jego nazwiskiem, chyba, że wolą twórcy jest oznaczenie utworu pseudonimem albo udostępnianie go anonimowo.

Dla zachowania zgodności z przepisami dotyczącymi osobistych prawa autorskich, istotne jest także zidentyfikowanie wszystkich autorów utworu. Chodzi tu nie tylko o utwory mające kilku autorów, np. raport lub podręcznik będący pracą zbiorową. Należy też zwrócić uwagę do kogo należą autorskie prawa majątkowe, np. do zdjęć ilustrujących treść podręcznika.

Licencja CC a majątkowe prawa autorskie

Dla prawidłowego udostępniania produktów FERS na licencji CC istotne są również majątkowe prawa autorskie. To co jest charakterystyczne dla polskich przepisów o prawach autorskich to tzw. dualizm praw autorskich. Ustawa o prawach autorskich rozróżnia dwa rodzaje praw autorskich. Obok osobistych praw autorskich przedmiotem ochrony są także majątkowe prawa autorskie czyli wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu (art. 17 ustawy o prawach autorskich). W związku z tym dla udostępniania produktów FERS kluczowe znaczenie będzie mieć nie tylko kto jest autorem (właścicielem osobistych praw autorskich), ale również kto jest właścicielem autorskich praw majątkowych.

W odróżnieniu od osobistych praw autorskich, autorskie prawa majątkowe podlegają zbyciu, tzn. mogą być przeniesione na inne osoby w drodze dziedziczenia lub w drodze umowy. Możliwość przeniesienia autorskich praw majątkowych dotyczy także nabywcy tych praw. Może on przenieść własność autorskich praw majątkowych na kolejne osoby, chyba, że umowa o przeniesienie majątkowych praw autorskich z twórcą utworu wyklucza taką możliwość (art. 41 ustawy o prawach autorskich).

Możliwość nabycia autorskich praw majątkowych jest o tyle istotna, że może być jednym z instrumentów realizacji obowiązku do zapewnienia udostępniania produktów FERS na zasadzie licencji CC. Przy czym warto podkreślić, że umowa o dofinansowanie w odniesieniu do tego obowiązku nie zawęży go do udostępnienia utworu przez samego beneficjenta. Kto i gdzie będzie udostępniał produkty FERS zależy od ustaleń beneficjenta z właściwą Instytucją Pośredniczącą FERS oraz zgody właściciela autorskich praw majątkowych do publikacji utworu na podstawie jednej z licencji CC.

Instytucja Pośrednicząca lub beneficjent może udostępniać produkt FERS na zasadzie licencji CC jeśli beneficjent nabył autorskie prawa majątkowe do produktu FERS:

- 1) z mocy ustawy o prawach autorskich, jeśli autorem produktu FERS będącego utworem jest jego pracownik, o ile takiej możliwości nie wyklucza umowa o pracę lub
- 2) na podstawie pisemnej umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych zawartej z osobą opracowującą produkt FERS (twórcą) na podstawie umowy cywilnoprawnej.

W przypadku, gdy twórcą jest pracownik beneficjenta a w zakres jego obowiązków ze stosunku pracy wchodzi opracowanie utworu, to beneficjent (pracodawca) nabywa autorskie prawa majątkowe z chwilą przyjęcia utworu, o ile umowa o pracę nie stanowi inaczej (art. 12 ust.1 ustawy o prawach autorskich). Przy czym ustawa o prawach autorskich zawiera odrębne uregulowania dotyczące, np. pracowników instytucji naukowych.

Pamiętaj!

W przypadku nabycia autorskich praw majątkowych do utworu przez beneficjenta istotne jest również nabycie praw do wykonywania autorskiego prawa zależnego oraz wyłącznego prawa zezwalania na wykonywanie autorskiego prawa zależnego do utworu. Zgodnie z art. 46 ustawy o prawach autorskich, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, twórca zachowuje wyłączne prawo zezwalania na wykonywanie zależnego prawa autorskiego, mimo że w umowie postanowiono o przeniesieniu całości autorskich praw majątkowych. Od zakresu przeniesienia autorskich praw majątkowych zależy możliwość udostępniania utworów na jednej z licencji CC.

Umowa o korzystaniu z utworu (licencja)

Utwór może być udostępniony na podstawie umowy o korzystanie z utworu czyli licencji. Licencja jest upoważnieniem do korzystania z utworu na określonych w umowie polach eksploatacji z określeniem zakresu, czasu i miejsca tego korzystania (art. 67 ust.1 ustawy o prawach autorskich). Licencja CC jest zatem w świetle polskich przepisów o prawach autorskich jedną z form licencji, tzn. nieograniczoną co do czasu i terytorium, niewyłączną oraz nieodpłatną umową na korzystanie z utworu. W odróżnieniu od licencji wyłącznej licencja CC nie wymaga dla zachowania ważności formy pisemnej.

Rodzaje licencji CC

Wybór konkretnego rodzaju licencji powinien uwzględniać specyfikę danego utworu i cel projektu, w ramach którego taki utwór został opracowany. Licencje CC zawierają wiele elementów wspólnych, m.in.: uznanie autorstwa, możliwość dostosowania utworu w celu jego rozpowszechnienia. Występują także różnice np. w zakresie komercyjnego wykorzystywania utworu lub warunków dotyczących prawa zależnego.

Poniżej przedstawiono syntetyczny opis sześciu licencji CC na podstawie informacji ze strony internetowej CC Polska⁶. Szczegółowe informacje na temat każdej z poniższych licencji znajdują się pod adresem umieszczonym pod opisem każdej z licencji.

⁶ Źródło: [Poznaj licencje Creative Commons - Creative Commons Polska](#)

Uznanie autorstwa CC BY 4.0

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne **pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora utworu oryginalnego.**

[CC BY 4.0 Deed](#) | [Attribution 4.0 International](#) | [Creative Commons](#)

Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach CC BY-SA 4.0

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne, pod warunkiem że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Jednak **utwory zależne wolno rozprowadzać jedynie na licencji identycznej** do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

[CC BY-SA 4.0 Deed](#) | [Attribution-ShareAlike 4.0 International](#) | [Creative Commons](#)

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne CC BY-NC 4.0

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne, pod warunkiem że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne **jedynie do celów niekomercyjnych.**

[CC BY-NC 4.0 Deed](#) | [Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe](#) | [Creative Commons](#)

Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych CC BY-ND 4.0

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – **tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.**

Uznanie autorstwa- Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych CC BY-NC-ND 4.0

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór **jedynie do celów niekomercyjnych.**

Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – **tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone**

[CC BY-NC-ND 4.0 Deed](#) | [Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe](#) | [Creative Commons](#)

Przydatnym narzędziem udostępnionym pod linkiem [Wybierz licencję \(creativecommons.org\)](#) jest możliwość automatycznego wygenerowania informacji, którą powinien być opatrzony utwór, w tym w postaci elektronicznej (tekst sformatowany, kod html, protokół XMP) dla wybranej licencji⁷.

Domena publiczna

Wśród licencji CC dostępna jest również licencja CC.0, która jest pojęciowo równoznaczna z domeną publiczną czyli zbiorem utworów nieobjętych ochroną prawnoautorską. Pojęcie domeny publicznej nie jest prawnie zdefiniowane w Polsce. Jednak nie może być ona utożsamiana z podmiotem udostępniającym utwór, tzn. **nie każdy utwór, w przypadku którego właścicielem autorskich praw majątkowych jest podmiot publiczny, znajduje się w domenie publicznej**. W praktyce przyjmuje się, że w świetle polskich przepisów o prawach autorskich, w domenie publicznej znajdują się tylko utwory, które nigdy nie były objęte ochroną praw autorskich oraz utwory, do których autorskie prawa majątkowe wygasły czyli najczęściej po 70 latach od śmierci twórcy. Czas trwania autorskich praw majątkowych dla różnego rodzaju utworów określa art. 36 ustawy o prawach autorskich.

W związku z tym, licencja ta może być wykorzystana jedynie do produktów FERS, które w świetle ustawy o prawach autorskich nie są utworami.

Dozwolony użytek na rzecz beneficjenta w rozumieniu ustawy o prawach autorskich

Z uwagi na cele oraz zasady wdrażania programu FERS dotyczące dostępności produktów, usług i przestrzeni dla osób o szczególnych potrzebach, ważne jest też ustawowe **wyłączenie podmiotowe dotyczące osób z dysfunkcją wzroku** lub osób, które ze względu na inną dysfunkcję fizyczną nie są w stanie trzymać książki lub posługiwać się nią lub też skupić wzroku lub poruszać oczami w stopniu umożliwiającym normalne czytanie (beneficjent w rozumieniu ustawy o prawach autorskich). Wyłączenie to dotyczy także instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób (upoważniony podmiot w rozumieniu ustawy o prawach autorskich to jednostka sektora finansów publicznych, instytucja oświatowa, uczelnia lub nie działająca w celu osiągnięcia zysku organizacja prowadząca działalność pożytku publicznego, która w ramach swoich statutowych zadań prowadzi działania na rzecz beneficjentów w zakresie edukacji, szkoleń, czytania adaptacyjnego lub dostępu do informacji - art. 6 ust. 1 pkt 18 i 19 ustawy o prawach autorskich). Wyłączenie to polega na tym, że beneficjent i podmiot upoważniony mogą zwielokrotnić utwory w celu wykonania kopii w dostępnym formacie, a w przypadku podmiotu upoważnionego także rozpowszechnić te kopie. Uprawnienie to jest jednak ograniczone do czynności mających na celu zapewnienie beneficjentowi równie skutecznego i wygodnego dostępu do utworu jak ten, z którego korzystają osoby bez dysfunkcji. Jeśli umowa zawarta między beneficjentem

⁷ Licencje Creative Commons są dostępne w trzech różnych formatach: Przystępne Podsumowanie, Tekst Prawny oraz Metadane.

lub podmiotem upoważnionym a właścicielem autorskich praw majątkowych jest sprzeczna z art. 35a ustawy o prawach autorskich, to umowa ta jest nieważna.

Sposób publikacji produktu FERS (utworu)

Zgodnie z § 25 ust. 1 umowy o dofinansowaniu, beneficjent ma obowiązek zapewnić udostępnianie produktów FERS na zasadach licencji Creative Commons. Nie oznacza to jednak, że to beneficjent ma udostępniać produkty FERS w sposób zapewniający otwarty dostęp opinii publicznej do efektów FERS, np. zamieszczać je na swojej stronie internetowej. Zobowiązanie to ma na celu zapewnienie możliwości udostępniania produktów FERS na zasadzie licencji CC, niezależnie od podmiotu, który je udostępnia. Warto podkreślić, że umowa o dofinansowanie w odniesieniu do tego obowiązku nie zawęży go do udostępnienia utworu przez samego beneficjenta. Beneficjent może zatem udostępniać produkty FERS samodzielnie albo zapewnić Instytucji Pośredniczącej FERS możliwość udostępniania efektów FERS na podstawie licencji CC.

Pamiętaj!

Kto i gdzie będzie udostępniał produkty FERS zależy od ustaleń beneficjenta z właściwą Instytucją Pośredniczącą FERS. O sposobie publikacji zapewniającej otwarty dostęp opinii publicznej do produktów FERS decyduje Instytucja Pośrednicząca (§ 25 ust. 1 umowy o dofinansowanie).

Umowa o dofinansowanie nie określa terminu, w którym Instytucja Pośrednicząca określa sposób publikacji produktu FERS na podstawie licencji CC. Niemniej wybór sposobu publikacji produktów powinien nastąpić na możliwie wczesnym etapie wdrażania FERS, ponieważ cele poszczególnych działań oraz projektów, będących podstawą do wyboru sposobu publikacji, są znane. Określenie sposobu publikacji produktów FERS na wczesnym etapie ułatwi planowanie zadań zarówno po stronie Instytucji Pośredniczącej, jak również beneficjentów. Optymalnym rozwiązaniem byłoby zamieszczanie informacji o wybranym przez Instytucję Pośredniczącą sposobie publikacji w regulaminie naboru w trybie konkurencyjnym i niekonkurencyjnym.

Instytucja Pośrednicząca, biorąc pod uwagę cel projektu FERS, może zdecydować o:

- publikacji produktów FERS na swoich stronach internetowych, umożliwiając pobieranie produktów wszystkim zainteresowanym i pamiętając o odpowiednim oznaczeniu utworu w zależności od rodzaju wybranej licencji CC;
- zobowiązaniu beneficjenta do publikacji na jego stronie internetowej produktów FERS z odpowiednim oznaczeniem utworu w zależności od rodzaju wybranej licencji CC oraz do zapewnienia dostępu do produktów FERS poprzez stronę internetową Instytucji Pośredniczącej (link do strony internetowej beneficjenta, na której publikowane są produkty FERS).

W związku z tym, produkty FERS powinny być publikowane na stronie internetowej Instytucji Pośredniczącej FERS albo dostęp do nich powinien być zapewniony poprzez możliwość

przekierowania z tej strony na stronę internetową, na której produkt FERS udostępni beneficjent. Możliwe jest również zastosowanie obu metod publikacji produktów z uwzględnieniem celów projektu oraz planów Instytucji Pośredniczącej FERS związanych z upowszechnianiem efektów FERS wśród innych podmiotów.

Niezależnie od wybranego sposobu publikacji produktów FERS, sposób ich prezentowania powinien zapewniać łatwy dostęp, np. poprzez podstronę, na której będą publikowane produkty FERS w podziale na obszary, w jakich te produkty powstały lub w podziale na podmioty, które mogą być zainteresowane ich dalszym wykorzystywaniem. Sposób publikacji powinien również uwzględniać precyzyjną i łatwo dostępną informację na temat rodzaju i zakresu licencji CC, na podstawie której produkt może być wykorzystywany przez inne podmioty.

Wybrany przez Instytucję Pośredniczącą FERS sposób publikacji powinien także uwzględniać cykliczne publikowanie produktów FERS oraz aktualizowanie informacji o ich opublikowaniu. Produkty FERS powinny być publikowane niezwłocznie po ich przyjęciu przez Instytucję Pośredniczącą. Jeśli możliwe jest odebranie produktu na jednym z etapów wdrażania projektu, to powinien on być udostępniony na jednej z licencji CC i opublikowany przed zakończeniem realizacji i rozliczeniem projektu.

Pamiętaj!

Informacja o aktualnym wykazie produktów FERS i miejscu ich opublikowania na stronie internetowej Instytucji Pośredniczącej lub stronie beneficjenta powinna być przekazywana do Instytucji Zarządzającej FERS po zakończeniu kwartału kalendarzowego.

Wybór licencji CC

Podobnie jak w przypadku sposobu publikacji, wybór licencji CC, na podstawie której udostępniany będzie produkt FERS, należy do Instytucji Pośredniczącej. Dokonując wyboru konkretnego rozwiązania, Instytucja Pośrednicząca powinna wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- czy uwzględniając cel projektu pozostawić możliwość komercyjnego wykorzystania utworów?
- czy możliwe powinno być tworzenie utworów zależnych od oryginału (produktu FERS), a jeśli tak, to
- czy utwory zależne powinny być dostępne na tej samej licencji, na której udostępniany jest utwór pierwotny (produkt FERS)?

Odpowiedź na te pytania ułatwi wybór właściwej licencji CC.

Pamiętaj!

Wybór rodzaju licencji, na której udostępniane będą utwory będące produktami FERS należy do Instytucji Pośredniczącej. **Niemniej Instytucja Zarządzająca FERS rekomenduje**

Załącznik V

korzystanie z licencji CC Uznanie autorstwa CC BY 4.0. Jest to rodzaj licencji oddającej najlepiej cel udostępniania utworów będących produktami projektów FERS.